

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 5 grudnia 2011 r.

DL-P-V-464-8/11/4

dot. SK 24/11

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z przekazaną przy piśmie z dnia 22 września 2011 r. (znak: j.w.) skargą konstytucyjną pana Z G o stwierdzenie, że przepisy § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975 r. w sprawie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 46, poz. 254, z późn. zm.) w związku z regulacjami zawartymi w pkt 11 załącznika nr 1 do powyższego rozporządzenia – w zakresie w jakim przewidują ustanowienie górnej granicy wynagrodzenia dla biegłego z zakresu medycyny wydającego opinię wyłącznie na podstawie akt sprawy – są niezgodne z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP

– na podstawie art. 27 pkt 2 w zw. z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.) wnoszę o uznanie, że:

przepisy § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975 r. w sprawie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 46, poz. 254, z późn. zm.) w związku z pkt 11 załącznika nr 1 do przedmiotowego rozporządzenia – w zakresie w jakim przewidują ustanowienie górnej granicy wynagrodzenia dla biegłego z zakresu medycyny wydającego opinię wyłącznie na podstawie akt sprawy – są niezgodne z art. 2, art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

UZASADNIENIE

Pan Z G w skardze konstytucyjnej z dnia 5 lipca 2011 r., uzupełnionej w piśmie z dnia 9 sierpnia 2011 r., wniósł o stwierdzenie, że przepisy § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975 r. w sprawie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 46, poz. 254, z późn. zm.) w związku z regulacjami zawartymi w pkt 11 załącznika nr 1 do rozporządzenia – w zakresie w jakim przewidują ustanowienie górnej granicy wynagrodzenia dla biegłego z zakresu medycyny wydającego opinię wyłącznie na podstawie akt sprawy – są niezgodne z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

Zdaniem skarżącego zaskarżone przepisy naruszają prawo do równego traktowania przez władze publiczne i zakaz dyskryminacji w ten sposób, że w kręgu podmiotów prawa mających wspólną cechę wyróżniającą (tj. biegłych sądowych sporządzających opinię wyłącznie na podstawie akt sprawy) wprowadzają nieuzasadnione kryterium ich różnicowania na biegłych z zakresu medycyny oraz biegłych pozostałych specjalności, wprowadzając sztuczne i nieuprawnione ograniczenie maksymalnej kwoty wynagrodzenia wyłącznie w przypadku tych pierwszych. Tym samym biegły z zakresu medycyny, niezależnie od faktycznego nakładu czasu pracy włożonego w opracowanie danej opinii, nie jest uprawniony do otrzymania wynagrodzenia wyższego niż przewidziane zaskarżonymi przepisami wynagrodzenie maksymalne, z kolei biegli wszystkich innych niż medycyna specjalności uprawnieni są każdorazowo do otrzymania wynagrodzenia w kwocie odpowiadającej ilości czasu rzeczywiście poświęconego na opracowanie opinii.

Zaskarżone przepisy prowadzą także w ocenie skarżącego do naruszenia jego konstytucyjnego prawa do praw majątkowych oraz ich równej wobec wszystkich ochrony. Efekt stosowania zaskarżonych regulacji jest bowiem taki, że w przypadku biegłych z zakresu medycyny przysługujące im prawo majątkowe w postaci prawa do wynagrodzenia za wykonaną pracę jest w sposób sztuczny ograniczone, tym samym skarżącemu w zakresie owego prawa majątkowego nie zapewniono takiej ochrony prawnej jaka przysługuje innym podmiotom prawa. Zaskarżone regulacje prawne prowadzą do tego, że organy państwa stosując je są uprawnione do odmowy

przyznania biegłemu sądowemu z zakresu medycyny wynagrodzenia za rzeczywiście wykonaną pracę (w pełnym wymiarze czasowym), nie są zaś do tego uprawnione w przypadku biegłych sądowych innych specjalności niż medycyna.

Ustosunkowując się do zarzutów podniesionych w skardze konstytucyjnej, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

W obecnym stanie prawnym rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975 r. w sprawie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 46, poz. 254, z późn. zm.), zwane dalej „rozporządzeniem”, dwutorowo reguluje sposób ustalania wynagrodzenia biegłych sądowych.

Zasadniczy sposób obliczania należnego wynagrodzenia oparty jest o system stawek godzinowych, przy zastosowaniu określonych mnożników. Wyliczenie wynagrodzenia następuje w takim przypadku w oparciu o kwotę bazową wynikającą z ustawy budżetowej oraz procentowy mnożnik, którego wysokość za godzinę pracy uzależniona jest m. in. od stopnia złożoności opiniowanego zagadnienia, doświadczenia zawodowego biegłego oraz posiadanego przez niego stopnia, bądź tytułu naukowego (§ 2 – 3 rozporządzenia).

Odrębnie uregulowany jest m. in. sposób wyliczania wynagrodzeń biegłych z zakresu medycyny w odniesieniu do niektórych, typowych czynności wymienionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia. We wskazanych w nim przypadkach, w tym za wydanie opinii wyłącznie na podstawie akt sprawy (pkt 11), należność wyliczana jest również w oparciu o kwotę bazową wynikającą z ustawy budżetowej oraz wskazane w załączniku stawki procentowe, lecz w ramach zamkniętego przedziału tychże stawek. Bez względu na poświęcony czas, istnieją zatem górne granice możliwego do uzyskania wynagrodzenia. Rozporządzenie dopuszcza ustalenie wynagrodzenia dla biegłych z zakresu medycyny według stawki godzinowej (§ 4 ust. 3 rozporządzenia), wyłącznie gdy rodzaj wykonanej pracy nie jest określony w taryfie i nie jest podobny do żadnej pracy w niej przewidzianej (§ 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia).

Powyższe zróżnicowanie zawarte w przepisach rozporządzenia samo w sobie nie stanowiłoby podstawy do kwestionowania ich zgodności z Konstytucją RP, gdyby

znajdowało rzeczowe uzasadnienie w odmiennej specyfice czynności wykonywanych przez biegłych poszczególnych specjalności. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie i konsekwentnie wypowiadał się na temat rozumienia zasady równości podmiotów wobec prawa. Po wejściu w życie nowej Konstytucji podtrzymał swoją dotychczasową wykładnię tej zasady (por. wyrok z dnia 5 listopada 1997 r., sygn. akt K 22/97, OTK ZU 1997, Nr 3-4, poz. 41 oraz wyrok z dnia 22 grudnia 1997 r., sygn. akt K 2/97, OTK ZU 1997, Nr 5-6, poz. 72). W świetle orzecznictwa Trybunału z zasady równości podmiotów wobec prawa wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej kategorii. Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Oceniając regulację prawną z punktu widzenia zasady równości należy rozważyć, czy można wskazać wspólną cechę istotną uzasadniającą równe traktowanie podmiotów prawa, biorąc pod uwagę treść i cel danej regulacji prawnej. W przypadku biegłych sądowych wydających opinie wyłącznie na podstawie akt sprawy za wspólną cechę relewantną należy uznać posiadanie wiadomości specjalnych, niezbędnych do wydania opinii.

Zasada równości zakłada jednocześnie różne traktowanie podmiotów różnych, tj. podmiotów, które nie posiadają wspólnej cechy istotnej. Równość wobec prawa to zasadność wyboru takiego, a nie innego kryterium różnicowania. Aby odpowiedzieć na pytanie, czy dane kryterium może stanowić podstawę różnicowania podmiotów prawa, należy rozstrzygnąć: czy kryterium to pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji; czy waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania; czy kryterium różnicowania pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych (por. wyrok TK z dnia 6 maja 1998 r., sygn. akt K 37/97, OTK 1998, Nr 3, poz. 33).

W świetle powyższego uzasadniona jawi się konstatacja, że brak jest uchwytnych istotnych cech, warunkujących różne traktowanie pod względem wynagrodzenia za wykonaną pracę biegłych z zakresu medycyny wydających opinie

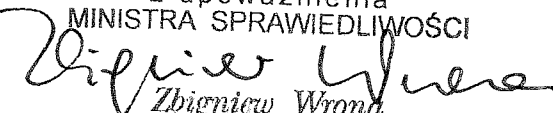
wyłącznie na podstawie akt sprawy na tle biegłych innych specjalności wydających takie opinie. Przyjęte zróżnicowanie zasad określania wynagrodzeń biegłych nie daje się w sposób jednoznaczny uzasadnić w świetle zasady istotności, zasady proporcjonalności oraz tego, czy pozostaje ono w związku z ochroną oznaczonych wartości konstytucyjnych. W szczególności nie uzasadnia tego charakter wykonywanych czynności, stopień wiedzy niezbędny dla prawidłowego opracowania opinii, czy nakład pracy, którego zazwyczaj wymagają. Powyższe wskazuje na arbitralność przyjętych rozwiązań, nieznajdujących rzeczowego uzasadnienia w kontekście regulowanej materii, co uprawnia do sformułowania zarzutu niezgodności zaskarżonych regulacji z konstytucyjną zasadą równości podmiotów wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP).

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie zwracał również uwagę na związek, jaki zachodzi między zasadą równości podmiotów wobec prawa, a zasadą sprawiedliwości społecznej. Obie zasady w znacznym stopniu nakładają się na siebie zakresowo. Zasada sprawiedliwości nakazuje w szczególności równe traktowanie podmiotów prawa charakteryzujących się daną cechą istotną. Różnicowanie podmiotów prawa jest dopuszczalne na gruncie zasady równości, jeżeli służy realizacji zasady sprawiedliwości społecznej (por. powołany wyrok TK z dnia 6 maja 1998 r., sygn. akt K 37/97). W świetle tego stanowiska wydaje się, że nie sposób mówić o zróżnicowaniu zasad ustalania wynagrodzenia i jego wysokości w odniesieniu do biegłych z zakresu medycyny wydających opinię wyłącznie na podstawie akt sprawy w imię realizacji zasady sprawiedliwości społecznej, co czyni uzasadnionym zarzut naruszenia przez kwestionowane w skardze przepisy rozporządzenia art. 2 Konstytucji RP.

Z kolei unormowanie art. 64 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej, trzeba traktować jako jedno ze szczegółowych odniesień ogólnej zasady równości podmiotów wobec prawa wynikającej z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP do poszczególnych dziedzin życia społecznego (por. L. Garlicki: Komentarz do art. 64 Konstytucji (w:) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. III, pod red. L. Garlickiego, Warszawa 2003, s. 15-16). Z tego względu art. 64 ust. 2 Konstytucji RP

powinien być interpretowany i stosowany w bliskim związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, ponieważ zapewnienie równej dla wszystkich ochrony prawnej jest elementem równego traktowania przez władze publiczne (zob. *ibidem*, s. 16, a także wyrok TK z dnia 22 marca 2011 r., sygn. akt SK 13/08, OTK-A 2011, Nr 2, poz. 11). Przyjęte zróżnicowanie zasad określania wynagrodzenia biegłych z zakresu medycyny wydających opinię wyłącznie na podstawie akt sprawy nie daje się odnaleźć w relacji do celu tej regulacji prawnej. Trudno również określić interes, któremu ma służyć przyjęte różnicowanie, a tym samym wskazać argumenty na rzecz preferencyjnego traktowania biegłych pozostałych specjalności. Wobec tego nie można ustalić związku przyjętego kryterium różnicowania z wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych. Sprawia to, że zarzutowi niezgodności zaskarżonych przepisów rozporządzenia z zasadą równości ochrony praw majątkowych, statuowaną przez art. 64 ust. 2 Konstytucji, trudno odmówić słuszności.

Konkludując, wyrażam pogląd, że przepisy § 4 ust. 1 rozporządzenia w związku z pkt 11 załącznika nr 1 do rozporządzenia – w zakresie w jakim przewidują ustanowienie górnej granicy wynagrodzenia dla biegłego z zakresu medycyny wydającego opinię wyłącznie na podstawie akt sprawy – są niezgodne z art. 2, art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Zbigniew Wróblewski
PODSÉKRETARZ STANU